

Kritéria hodnocení plánu, procesu a zprávy o vlastním hodnocení školy

Představujeme vám „Kritéria hodnocení plánu, procesu a zprávy o vlastním hodnocení školy“. Kritéria jsou členěna podle jednotlivých oblastí kvality vlastního hodnocení a jsou určena především k reflexi autoevaluačních činností. Jsou i určitým návodem, jak autoevaluaci dobře realizovat. Zdrojem vysvětlujících informací (popisů) ke kritériím jsou webové stránky projektu www.ae.nuov.cz. Počítáme s jejich postupným zpřesňováním a úpravami. Tímto vás vyzýváme k zaslání podnětů na úpravu „Kritérií hodnocení plánu, procesu a zprávy o vlastním hodnocení školy“ a jejich popisu.

Využijte strukturovaného formuláře u zveřejněných kritérií nebo e-mailové adresy erika.mechlova@osu.cz do 15. září 2010.

Byla zpracována kritéria pro tyto oblasti vlastního hodnocení školy:

- A Plán vlastního hodnocení školy
- B Proces vlastního hodnocení školy
- C Zpráva o vlastním hodnocení školy

Současně došlo k dílčímu členění kritérií v jednotlivých oblastech na podoblasti, kterých je celkem 14. Kritéria jsou formulována kritériálními otázkami. První verze kritérií je z dílny Eriky Mechlové a Martina Chvála. Vznikla na základě předcházejících diskusí v pracovní skupině této aktivity (viz článek na str. 21 a seznam členů v bulletinu 1/09, str. 15) v září 2009 a na podkladě relevantních zdrojů informací: školský zákon (zákon č. 561/2004 Sb., v platném znění), vyhláška č. 15/2005 Sb., v platném znění, kritéria hodnocení podmínek, průběhu a výsledků vzdělávání a školských služeb České školní inspekce ve školním roce 2009/2010 i s metodickými poznámkami, požadavky rámcových vzdělávacích programů na autoevaluaci. Součástí podkladů byly také: zpráva SICI (Stálá mezinárodní konference ústředních a hlavních školních inspektorátů v Evropě) s výsledky projektu Efektivní autoevaluace škol (ESSE, 2003), Jak dobrá je naše škola – skotský systém indikátorů (1999) a Kvalita školy – vlastní hodnocení školy (Mechlová a kol. 2007), včetně odborné literatury a odborných publikací k procesům hodnocení kvality. Podněty a připomínky byly shromažďovány od všech členů pracovní skupiny. Na upřeshňujících popisech kritérií se pak nejvýrazněji autorsky podíleli ředitelé Ivo Mikulášek, Jindřich Monček, Jiří Bakončík a Jiří Kaličinský. Redakční zpracování je v kompetenci Eriky Mechlové a Martina Chvála.

Struktura kritérií:

Oblast	Počet podoblastí	Počet kritérií
A – plán	4	19 (4+5+2+8)
B – proces	6	24 (2+4+5+7+2+4)
C – zpráva	4	17 (3+3+6+5)

V popisu každého kritéria jsou uvedeny hlavní znaky konkretizující dosažení daného kritéria. Popisy jsou stanoveny vždy pro jednu podoblast s tím, že vázanost na kritéria je oddělena odstavci a uvedenými znaky. Kritéria v rámci jedné podoblasti spolu vždy souvisí, nejsou zcela nezávislá. Všechna kritéria jsou okódována. První znak označuje oblast (A, B, C), druhý je číslem podoblasti (číslováno od 1 do 14), třetí stanoví pořadí v rámci dané podoblasti. Některá kritéria vykazují větší míru objektivní povahy, jsou založena na porovnání konkrétních skutečností, některá kritéria mají povahu více subjektivní, znaky jsou uvedeny jako porovnání a posouzení míry souladu. Důležité je, že kritéria mají sloužit škole samotné. Vlastní subjektivní posouzení dané věci tedy není na závadu, ale je přirozenou součástí zamýšlení se nad vlastní činností. Výhodou jistě bude vlastní zdůvodnění či upřesnění takových hodnotících rozhodnutí. Nabídnuté předložené popisy je třeba chápat jako orientační, rámcové a podpůrné. Jejich smyslem není nahradit systematictější pojetá vzdělávání či tímto směrem zaměřené odborné publikace. Tyto aktivity mohou naopak uživatelům kritérií nabídnout citlivější přístup s tím, že vlastní upřesnění kritérií v rámci školy není na závadu, ale naopak předností. Přivítáme vaše nápady a náměty na úpravu.

Kritéria by neměla podléhat častým legislativním změnám. Proto pracovní skupina při zpracování kritérií kladla důraz na jejich nadčasovost. V textu ke kritériím se tedy setkáte se sdělením „v souladu s aktuálně platnými legislativními dokumenty“ nebo „podle platných právních předpisů pro vlastní hodnocení školy“. V popisech jsou pak naopak často údaje konkrétnější. Aktuálně mají na mysli školský zákon (zákon č. 561/2004 Sb., v platném znění), vyhláška č. 15/2005 Sb., v platném znění atd. Upozorňujeme, že řada předpisů je legislativně aktualizována.

Kritérium je chápáno jako měřítko porovnání. Pro ohodnocení míry plnění jednotlivých kritérií doporučujeme stupnici ano – spíše ano – spíše ne – ne – netýká se:

- ano – jednoznačná pozitivní odpověď na danou otázku
- spíše ano – váhavá, spíše pozitivní odpověď na danou otázku (např. ano, ale ne vždy či ve všech případech, ne ve všech aspektech ...)
- spíše ne – váhavá, spíše negativní odpověď na danou otázku (např. občas, či v málo případech, v málo aspektech...)
- ne – jednoznačná negativní odpověď na danou otázku
- netýká se – kritérium v daných podmínkách nelze uplatnit

Uvedená kritéria jsou podkladem pro vznik doporučující metodiky jejich aplikace. Pro školy a školská zařízení je také důležitý přístup zřizovatele a České školní inspekce k procesu autoevaluace. Proto budou v následujícím období projektu důležité informace o přístupech a doporučených těchto orgánů, s kterými v této aktivitě spolupracujeme.

Společně zdůrazňujeme, že vlastní hodnocení školy je záležitostí školy, její kvality a jejího rozvoje. Nicméně tyto externí orgány školy mají právo či povinnost školy hodnotit a mají přístup ke zprávě o vlastním hodnocení školy.

A Kritéria pro posuzování plánu vlastního hodnocení školy

Zdroje pro odpověď na následující otázky mohou být např. v koncepčním záměru rozvoje školy, v pedagogicko-organizačním zajištění školního roku, ve školním vzdělávacím programu, v návrhu struktury vlastního hodnocení školy, v samostatném dokumentu plánu vlastního hodnocení školy, případně v jiném strategickém dokumentu školy k jejímu rozvoji a činnosti.

1. Kvalita školy

- A.1.1 Má škola formulována kritéria kvality školy?
- A.1.2 Vycházejí tato kritéria z formulované vize školy?
- A.1.3 Jsou tato kritéria v souladu s aktuálně platnými závaznými dokumenty vzdělávací politiky státu?
- A.1.4 Jsou tato kritéria vztažena k oblastem definovaným platnými právními předpisy pro vlastní hodnocení školy?

2. Cíle rozvoje školy

- A.2.1 Má škola formulovány cíle pro zvolené evaluační období?
- A.2.2 Vycházejí tyto cíle z vize školy formulované např. v koncepčním záměru rozvoje školy a z definované kvality prostřednictvím kritérií?
- A.2.3 Jsou všechny cíle dostatečně specifikovány, tzn. je možné ověřit jejich dosažení?
- A.2.4 Jsou stanovené cíle reálné, tj. jsou stanoveny dosažitelné priority pro evaluační období?
- A.2.5 Jsou cíle formulovány na hraně dosažitelného maxima dané školy?

3. Evaluační nástroje

- A.3.1 Poskytují zvolené evaluační nástroje relevantní informace (indikátory) pro ověření stanovených cílů?
- A.3.2 Jsou tyto evaluační nástroje dostatečně spolehlivé?

4. Plánování evaluačních činností

- A.4.1 Jsou stanoveny termíny realizace evaluačních aktivit pro celé období evaluačního cyklu?
- A.4.2 Odpovídají stanovené termíny požadavkům platných právních předpisů pro vlastní hodnocení školy?
- A.4.3 Jsou evaluační činnosti realizovány průběžně?
- A.4.4 Je stanovena odpovědnost pracovníků za jednotlivé evaluační aktivity?
- A.4.5 Je připraven systém pro zaznamenávání a analýzu informací?
- A.4.6 Pokrývá plán evaluačních činností všechny oblasti kvality stanovené platnými právními předpisy pro vlastní hodnocení školy?
- A.4.7 Je zohledněna zkušenost z evaluačních aktivit v předcházejícím období?
- A.4.8 Je plán vlastního hodnocení školy přehledně strukturován?

B Kritéria pro posuzování procesu vlastního hodnocení školy

Zdroje pro odpověď na následující otázky mohou být ve zprávě o vlastním hodnocení školy, ve veřejně prezentovaných informacích školy, mohou být získány od ředitele školy či vybraných učitelů.

5. Realizace plánu

- B.5.1 Probíhá proces autoevaluace podle stanoveného plánu?
- B.5.2 Je plán odůvodněně, tj. v případě potřeby, modifikován tak, aby byla zajištěna účelnost realizace procesu autoevaluace?

6. Spolupráce v rámci školy

- B.6.1 Jsou do procesu vlastního hodnocení školy zapojeni všichni zaměstnanci školy?
- B.6.2 Je plán vlastního hodnocení školy tvořen společně v celém pedagogickém sboru, případně u velkých škol s vedoucími jednotlivých skupin?
- B.6.3 Je nastaven soulad mezi vlastním hodnocením školy a hodnocením a rozvojem pedagogických pracovníků školy?
- B.6.4 Usiluje ředitel školy, resp. koordinátor autoevaluace, aby pracovníci školy rozuměli smysluplnosti procesu vlastního hodnocení školy?

7. Nakládání s údaji

- B.7.1 Jsou zdroje dat archivovány tak, aby bylo možné výsledná zjištění doložit?
- B.7.2 Jsou adresné údaje od žáků, rodičů a dalších osob archivovány tak, aby nebylo možné tyto údaje zneužít?
- B.7.3 Jsou poskytovatelům údajů dány dostatečné záruky, že data nebudou zneužita?
- B.7.4 Je důsledně dodržena anonymita poskytovatelů údajů v případě, kdy je sběr údajů prezentován jako anonymní?
- B.7.5 Je v případě audio či videozáznamu osob získán jejich informovaný souhlas pro nakládání s tímto záznamem?

8. Získávání výsledků

- B.8.1 Jsou využity příležitosti pro porovnání výsledků školy v časové řadě?
- B.8.2 Jsou využity příležitosti pro porovnání výsledků školy s jinými školami?
- B.8.3 Jsou využity příležitosti pro porovnání výsledků školy s ostatními školami v ČR nebo se stanovenými normami?
- B.8.4 Jsou využity příležitosti pro ověření výsledků z více zdrojů, např. porovnání pohledů učitelů, rodičů, žáků?
- B.8.5 Jsou využity příležitosti externího posouzení procesu autoevaluace, např. ředitelem partnerské školy, zástupcem zřizovatele?
- B.8.6 Jsou evaluační nástroje používány metodicky správně?
- B.8.7 Je sběr dat realizován na odpovídajícím vzorku respondentů?

9. Zpětná vazba

- B.9.1 Jsou těm, kteří poskytli informace pro hodnocení školy, jejich výsledky souhrnně poskytnuty?
- B.9.2 Jsou tyto výsledky prezentovány korektně včetně negativních i pozitivních zjištění?

10. Prezentace školy před veřejností

- B.10.1 Jsou vybrané výsledky prezentovány veřejně, např. na webových stránkách školy či na veřejně přístupné nástěnky ve škole?
- B.10.2 Jsou tyto výsledky prezentovány pravdivě?
- B.10.3 Jsou prezentované výsledky veřejnosti srozumitelné?
- B.10.4 Jsou řádně uvedeny zdroje získaných informací?

C Kritéria pro posuzování zprávy o vlastním hodnocení školy

Zdrojem pro odpověď na následující otázky je výhradně zpráva o vlastním hodnocení školy podle platných právních předpisů pro vlastní hodnocení školy.

Základní informace, které by zpráva o vlastním hodnocení školy měla obsahovat:

- Cíle, průběh a vyhodnocení činnosti za uplynulé hodnocené období
- Stanovení struktury zprávy o vlastním hodnocení školy ve smyslu hlavních oblastí vlastního hodnocení podle platných právních předpisů pro vlastní hodnocení školy
- Stanovení týmu hodnotitelů a rolí jednotlivých členů
- Použití evaluační nástroje a metodika vlastního hodnocení, struktura kritérií a indikátorů vlastního hodnocení
- Navrhovaná opatření
- Vyhodnocení opatření z minulého období, posouzení kvantitativního i kvalitativního posunu.

11. Vyhodnocení cílů

- C.11.1 Jsou všechny stanovené cíle vyhodnoceny?
- C.11.2 Je toto vyhodnocení transparentní a věrohodné, tj. vycházejí závěry z analýz získaných dat?
- C.11.3 Opírá se vyhodnocení cílů o spolehlivé indikátory?

12. Přednosti a nedostatky

- C.12.1 Jsou zvýrazněny oblasti, ve kterých škola dosahuje dobrých výsledků?
- C.12.2 Jsou zvýrazněny oblasti, ve kterých je potřeba úroveň zlepšit?
- C.12.3 Jsou formulovány hypotézy o příčinách zjištěného stavu?

13. Opatření

- C.13.1 Vycházejí přijímaná opatření z předcházejících zjištění?
- C.13.2 Jsou tato opatření v souladu s vizí školy?
- C.13.3 Jsou tato opatření v souladu se zásadami a cíli platného školského zákona a prioritami dlouhodobého záměru MŠMT ČR a dlouhodobého záměru kraje?
- C.13.4 Promítají se výsledky v případě potřeby do úpravy školního vzdělávacího programu?
- C.13.5 Jsou opatření formulována konkrétně a v kontrolovatelné podobě?
- C.13.6 Je vyhodnocena účinnost opatření obsažených v předcházející zprávě?

14. Forma zprávy

- C.14.1 Má zpráva o vlastním hodnocení školy jasnou strukturu?
- C.14.2 Odpovídá obsah zprávy nastavenému plánu?
- C.14.3 Je tato struktura v souladu se strukturou schválenou v pedagogické radě podle platných právních předpisů pro vlastní hodnocení školy?
- C.14.4 Je text přehledný a srozumitelný?
- C.14.5 Je tabulková a grafická část zprávy o vlastním hodnocení interpretována?

Zpracovala:
Redakce:

Pracovní skupina expertů v aktivitě B3 Principy autoevaluace z externího pohledu
Erika Mechlová, Martin Chvátal